

رابطه سبک دلبستگی با خوش بینی و احساس تنهایی در دانش آموزان ۹-۱۲ سال شهر کرج

کبری معدنی پورا^۱، فرخ حق رنجبر^۲، علیرضا کاکاوند^۳، باقر ثنائی ذاکر^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۲/۰۵

تاریخ بررسی مقاله: ۱۳۹۰/۰۲/۰۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۰۳/۰۷

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سبک دلبستگی با خوش بینی و احساس تنهایی در دانش آموزان سنین ۹-۱۲ سال شهر کرج انجام نشد. روش پژوهش علی مقایسه‌ای (پس رویدادی) بود. نمونه مورد مطالعه ۲۰۰ دانش آموز (۱۰۰ دانش آموز دختر و ۱۰۰ دانش آموز پسر) بود که به روش تصادفی چند مرحله‌ای از بین دانش آموزانی که در محدوده‌ی سنی تحقیق قرار داشتند انتخاب شد. برای سنجش سبک دلبستگی از مقیاس سبک دلبستگی رونقی (۱۳۸۷)، برای اندازه گیری خوش بینی از پرسشنامه سبک اسنادی پترسون و همکاران (۱۹۸۲) و برای اندازه گیری احساس تنهایی از مقیاس احساس تنهایی آشر و همکاران (۱۹۸۴) استفاده شد. در پژوهش حاضر داده ما با استفاده از آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد) و آمار استنباطی

۱- کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد کرج،

ایمیل: cognocenter@gmail.com

۲- کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد کرج.

۳- استادیار، دانشگاه بین‌المللی قزوین.

۴- استاد، دانشگاه تربیت معلم

(ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس چند متغیری) مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بین خوش‌بینی، احساس تنهایی و سبک دلبستگی (ایمن، نایمن) تفاوت معنادار وجود دارد. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که سبک دلبستگی و کیفیت آن یک عامل بسیار مهم در رشد کودک و در زندگی آینده‌ی او می‌باشد و کیفیت سبک دلبستگی و به دنبال آن الگوهای کارکرد درونی به یک بخش تثبیت شده و فراگیر در شخصیت کودک تبدیل می‌شوند.

واژه‌ی کلیدی:

احساس تنهایی، خوش‌بینی، سبک دلبستگی

Archive of SID

با توجه به ابعاد وجودی انسان، از جمله دارا بودن جنبه‌های فردی و اجتماعی، نتایج تحقیقاتی که ویژگی‌های گوناگون انسان را همزمان مورد مطالعه قرار دهد، به واقعیت نزدیک‌تر و نتایج آن کاربردی‌تر خواهد بود. متغیرهایی که در این پژوهش، مورد بررسی قرار گرفته، از یک سو به جنبه‌های درون فردی و از سوی دیگر به جنبه‌های اجتماعی در انسان و به طور خاص در کودکان می‌پردازد. بررسی ارتباط بین ویژگی‌های سبک دلبستگی، خوشبینی^۱ و احساس تنهایی^۲ حیطة مشترکی از سه دیدگاه روان‌شناسی رشد^۳، روان‌شناسی مثبت‌گرا^۴ و روان‌شناسی اجتماعی^۵ را نشان خواهد داد. از آنجا که نقش تجربه‌های کودکی در تعیین روابط شخصی بزرگسال^۶، رفتارهای سالم و سلامت روانی از موضوعات مورد توجه پژوهش‌های مربوط به دلبستگی^۷ بوده است. سبک‌های دلبستگی^۸ به مدل‌های درونکاری^۹ معینی از دلبستگی گفته می‌شود که شکل پاسخ‌های رفتاری افراد به جدایی^{۱۰} از نگاره‌های دلبستگی^{۱۱} و پیوند مجرد^{۱۲} با این نگاره‌ها را تعیین می‌کنند. این سبک‌ها عمدتاً بر اساس تجربه‌های کودک با مادر (مراقب) شکل می‌گیرند، در مراحل مختلف زندگی نسبتاً پایدار می‌مانند و تعامل‌های اجتماعی را تحت تاثیر قرار می‌دهند (بالبی^{۱۳}، ۱۹۸۸؛ روتبارد و شیور^{۱۴}، ۱۹۹۴؛

-
- 1- Optimism
 - 2- Loneliness
 - 3- Developmental
 - 4- Positive psychology
 - 5- Social psychology
 - 6- interpersonal relationships
 - 7- Attachment
 - 8- attachment styles
 - 9- internal working models
 - 10- separation
 - 11- attachment
 - 12- reunion
 - 13- bowlby
 - 14- Rothbard & shaver

گلدبرگ^۱، ۱۹۹۱؛ واترز و همکاران^۲، ۲۰۰۰).

پژوهشگرانی که دلبستگی را بررسی کرده‌اند تاثیر تجربه‌های نخستین را بر تجسم‌های درونی در حال پیدایش و شکل‌گیری از خود و دیگران تایید کرده‌اند و به بررسی چگونگی تاثیر گذاری مدل‌های درونکاری دلبستگی بر روابط آینده و راهبردهای تنظیم عاطفه در بزرگسالی پرداخته‌اند (بالبی، ۱۹۸۸).

این تجسم‌ها، برداشت افراد از خود و دیگران در این مورد که آیا خودشان شایسته مراقبت هستند یا نه و آیا می‌توان به دیگران برای تامین مراقبت اعتماد کرد یا نه تحت تاثیر قرار می‌دهند (بارتولومئو و هروتیز^۳، ۱۹۹۱).

پژوهشی در مورد سبک‌های دلبستگی در کودکی (بالبی، ۱۹۶۹؛ برترتون^۴، ۱۹۸۵؛ تنانت، ۱۹۸۸) نشان داده‌اند که حساسیت^۵ و پاسخ‌دهی مراقبت اولیه به حالت‌های هیجانی کودک، تعیین‌کننده اصلی یادگیری روش تنظیم عواطف در مانده‌ساز^۶ و رابطه با دیگران است. شواهد نشان می‌دهد که نوزادان پس از سه ماهگی به دریافت نشانه‌های بیرونی از جمله پاسخ‌های چهره‌ای^۷ و آوایی^۸ مراقب خود، حساسیت و سوگیری پیدا می‌کنند. این نشانه‌ها نقش مهمی در آموزش تنظیم درماندگی‌های نوزاد بازی می‌کنند (گرگلیو و واستون^۹، ۱۹۹۶). کودکان ایمن^{۱۰} پاسخ بهینه و منسجم را از مراقبت اولیه تجربه می‌کنند و می‌آموزند که ابراز متعادل هیجان پیامد مثبت دارد. مراقبت نابسند به الگوی رفتار دلبستگی نایمن^{۱۱} منتهی می‌شود و مانع تحول مهارت‌های موثر تنظیم

-
- 1- Goldberg
 - 2- waters, etal
 - 3- Bartholomew & Horonitz
 - 4- Bretherton
 - 5- sensitivity
 - 6- distressing affects
 - 7- Facial
 - 8- Vocal
 - 9- Gergely & Watson
 - 10- Secure
 - 11- Insecure

عاطفه می‌گردد.

کیفیت دلبستگی طفل به مادرش بر تمامی روابط شخصی وی تاثیر می‌گذارد و با قابلیت بالای او در روابط میان فردی آینده‌اش رابطه دارد (بلسکی، کاسیدی^۱، ۱۹۹۴؛ فاگوت^۲، ۱۹۹۵؛ پارک و واترز^۳، ۱۹۸۹).

خوش‌بینی تلفیقی از گرایش و نگرش خوش‌بینانه در مورد خود، افراد، اشیا، رویدادها و به طور کلی جهان می‌باشد که بر اساس آن انتظار نتایج خوب و امیدوار کننده، بر اساس توانایی‌های خود، در افراد خوش‌بین با سلامت و ریشه این نگرش خوش‌بینانه، در سبک تبیین افراد نهفته است (نوری، ۱۳۸۵).

ویژگی بسیاری از اشخاص موفق خوش‌بینی آنهاست، نگرش ذهنی انسان‌های موفق نسبت به خود و دیگران مثبت است. یکی از مضرات عدم خوش‌بینی یا همان بدبینی تاثیر سود آن بر روابط بین فردی است. بدون شک یکی از جنبه‌های مهم رشد انسان، فرایند اجتماعی شدن اوست، ذاتی بودن زندگی جمعی در انسان، ضرورت تماس با دیگران را به عنوان امری گریز ناپذیر جلوه‌گر می‌سازد. رشد اجتماعی دارنده ارتباط سالم و منطبق با موقعیت در افراد است. کودکانی که مهارت اجتماعی کافی کسب کرده‌اند در اینجا ارتباط با همسالان و یادگیری در محیط آموزشی موفق‌تر از کودکانی هستند که فاقد این مهارت می‌باشند (آشر^۴، ۱۹۸۵).

سالیوان^۵ (۱۹۵۳)، در قالب نظریه‌ی بین فردی بر لزوم برقراری رابطه با دیگران، به دلیل ریشه داشتن آن در نیازهای اساسی انسان تاکید می‌کند و بی‌کفایتی در ارضای نیاز به صمیمیت با دیگران یا صمیمیت بین فردی را تحت تاثیر تنهایی مطرح می‌کند. احساس تنهایی را می‌توان نارسایی و ضعف محسوس در روابط بین فردی است که

1- belsky & cassidy

2- Fagot

3- Parke & Waters

4- Asher

5- sullivan

منجر به نارضایتی فرد از روابطش می شود و به تجربه نارضایتی از روابط اجتماعی منجر می شود (پونزیتی و مهیر^۱ ۱۹۹۹).

در روند رشد کودک از جمله متغیرهایی که بر خوشبینی و احساس تنهایی تاثیر گذار است سبک دلبستگی کودک می باشد و به عنوان سازه‌ای عمل می کند که ویژگی‌هایی مانند خوشبینی و احساس تنهایی را شکل می دهد (نوری، ۱۳۸۵).

نکته‌ای که حائز اهمیت است و پژوهش حاضر به دنبال آن می باشد بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و خوشبینی و احساس تنهایی در کودکان می باشد. اکثر پژوهش‌های انجام شده یا بر روی بزرگسالان کار کرده‌اند و از خود کودکان غافل بوده‌اند یا مستقیماً به بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی، خوشبینی و احساس تنهایی پرداخته‌اند. اطلاع نداشتن از نوع سبک دلبستگی و میزان خوشبینی و احساس تنهایی در کودکان، باعث می شود تا برنامه‌ریزی و آموزش‌های لازم از غنای کافی و هدفمند برخوردار نباشند و این روند ادامه معضلات خود را در بزرگسالی افراد در نمادهایی چون: فرار از خانه، بزهکاری ناپهنجاری، مشکلات زناشویی، مشکلات ارتباطی و ... نشان خواهد داد که نه تنها خود مشکلی بزرگ محسوب می شود، بلکه می تواند با کنار هم قرار گرفتن چنین افرادی یک جامعه‌ای بیمار و دارای روابط معیوب ایجاد نماید. از آنجا که تاکنون پژوهشی در این زمینه در نمونه‌های ایرانی انجام نشده است این پژوهش، اکتشافی محسوب می شود و اهمیتی مضاعف می یابد. بر این اساس، هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی با خوشبینی و احساس تنهایی در بین کودکان ۹-۱۲ ساله در شهر کرج بود.

1- ponzetti & meyer

روش

از آنجا که پژوهش حاضر اهداف چندگانه‌ای از جمله بررسی سبک دلبستگی، خوش‌بینی و احساس تنهایی را در دو گروه پسران و دختران ۹-۱۲ سال، ساکن شهر کرج در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ می‌سنجد، روش مطالعه توصیفی از نوع علی مقایسه‌ای (پس رویداد)^۱ است.

حجم نمونه در این پژوهش ۲۰۰ نفر (۱۰۰ دانش آموز دختر و ۱۰۰ دانش آموز پسر) می‌باشد. روش انتخاب نمونه به صورت تصادفی چند مرحله‌ای می‌باشد. مطالعات نشان می‌دهد که در پژوهش‌های همبستگی این حجم نمونه بسنده می‌باشد (دلاور، ۱۳۸۸).

برای این منظور ابتدا به صورت تصادفی از بین ۴ منطقه آموزش و پرورش کرج ۲ منطقه (منطقه ۱ و ۳) انتخاب شده و از این دو منطقه ۸ مدرسه شامل ۴ مدرسه دخترانه و ۴ مدرسه پسرانه نیز به صورت تصادفی انتخاب شدند، در مدارس مذکر را بین دانش‌آموزانی که در محدوده سنی تحقیق قرار داشتند با استفاده از جدول اعداد تصادفی از هر مدرسه ۲۵ نفر از دانش‌آموزان انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

۱. مقیاس سبک دلبستگی: سبک دلبستگی آزمودنی‌ها در این پژوهش با استفاده از مقیاس دلبستگی تعیین خواهد شد. این مقیاس توسط رونقی (۱۳۸۷) تهیه شده است و برای سنجش کیفیت دلبستگی کودکان ۶-۱۲ ساله کاربرد دارد. پژوهشگرانی که در ساخت، اعتباریابی و هنجاریابی مقیاس دلبستگی در کودکی میانه شرکت داشته‌اند، رونقی دلاور و مظاهر می‌باشند. این پرسشنامه شامل ۲۸ جمله است که به سبک

1- ex fost facto

هارتر ساخته شده است و در این سبک جملات به صورت دوتایی ارائه می‌شوند که اولین جمله نشان دهنده رفتار ایمن و دومین جمله نشان دهنده رفتار اضطرابی یا اجتنابی می‌باشند. آلفای کرونباخ برای سوالات اضطراب معادل $0/82$ و برای سوالات اجتناب $0/90$ محاسبه شده است. برای تعیین پایایی مقیاس از روش بازآزمایی استفاده شده است. همبستگی نتایج بین اجرای اول و اجرای مجدد در مولفه اضطراب $0/52$ و در مولفه اجتناب $0/56$ بوده است که در سطح $0/001$ معنی‌دار است.

روایی همزمان توسط اجرای یک پرسشنامه محقق ساخته در زمینه مشکلات رفتاری، تحصیلی، سازگاری با دوستان و با مدرسه بررسی شده است. نتایج تایید کننده روایی همزمان آزمون بوده است. مشخصه‌های هنجاری آزمون تهیه و تنظیم گردیده است و مقیاس دلبستگی کودکان ۶ تا ۱۲ ساله از اعتبار و روایی کافی برخوردار می‌باشد. در این پژوهش، نتایج به دست آمده فقط در دو طبقه دلبستگی ایمن و نایمن تقسیم شده‌اند.

۲. پرسشنامه سبک‌های اسنادی: این پرسشنامه یک مقیاس خود گزارشی است که توسط پترسون و همکاران تهیه و تدوین گردیده است و توسط شهنی بیلاق، موحد و شکرکن (۱۳۸۳)، به فارسی برگردانده شده است. این پرسشنامه متشکل از ۱۲ موقعیت فرضی شامل ۶ موقعیت خوب و ۶ موقعیت ناخوشایند، می‌باشد که آزمودنی باید خود را در تک تک این موقعیت‌ها فرض کند و سپس به سوالات مربوط به هر موقعیت پاسخ دهد. هر یک از موقعیت‌ها با ۴ سوال دنبال می‌شود. برای هر سوال، آزمودنی‌ها در یک پیوستار از ۱ تا ۷ یک پاسخ را علامت می‌زنند. سپس برای محاسبه نمره کل این آزمون، ابتدا مجموع نمره‌های حوادث بدو نیز نمره‌های حوادث خوب را بر ۶ تقسیم می‌کنیم از تفاضل این دو نمره، نمره کل آزمون به دست می‌آید. در مطالعات پترسون و همکاران (۱۹۸۲) ضریب پایانی این آزمون $0/44$ تا $0/69$ متغیر بود. شهنی بیلاق و همکاران (۱۳۸۳) ضرایب پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ و

اسپیرمن و براون و گاتمن به ترتیب برابر با ۰/۷۵، ۰/۶۷ و ۰/۶۷ به دست آورند.

۳. مقیاس احساس تنهایی: مقیاس احساس تنهایی آشر و همکاران (۱۹۸۴)، برای سنجش احساس تنهایی در دوره کودکی و پیش از نوجوانی تهیه شده است. شامل ۲۴ گویه است که هر کدام به صورت جمله‌ای خبری با ضمیر فاعلی من بیان شده است. این مقیاس تعداد ۸ گویه به عنوان گویه‌های انحرافی که به موضوعات مورد علاقه کودکان مرتبط هستند گنجانده شده است که در نمره‌گذاری نهایی از تحلیل‌ها و محاسبات حذف خواهد شد. مقیاس احساس تنهایی بر اساس رتبه بندی لیکرت نمره‌گذاری می‌شود و به هر عبارت بین ۱ تا ۵ نمره داده می‌شود. ضریب پایانی این آزمون با استفاده از روش دو نیمه کردن ۰/۸۳ بوده و با استفاده از روش اسپیرمن-براون برابر ۰/۹۱ و همچنین، استفاده از روش دو نیمه کردن گاتمن ۰/۹۱ بود. در محاسبات مربوط به پایایی مقیاس احساس تنهایی مورد نظر از ثبات درونی مناسبی برخوردار است. ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۱ و نیز همسانی درونی آن با توجه به همبستگی ۰/۶۶ بین دو نیمه‌ی آزمون و با استفاده از روش تنصیف، در سطح قابل قبولی می‌باشد که این مقدار، پس از اصلاح، به روش اسپیرمن، براون، برای محاسبه ضریب پایایی کل مقیاس ۰/۷۹ به دست آمد. داور پناه در سال (۱۳۷۳) در زمینه هنجاریابی مقیاس احساس تنهایی، پژوهشی انجام داد و ضریب آلفای ۰/۷۸ را گزارش نمود.

▀ یافته‌ها

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات شاخص‌های آمار توصیفی (جدول ۱) و تحلیل واریانس چند متغیری MANOVA و ANOVA (جدول ۲ و جدول ۳) استفاده شده است.

به منظور ارائه تصویر روشن‌تری از ویژگی‌های گروه‌های مورد پژوهش (جدول ۱) میانگین و انحراف استاندارد دو گروه را از نظر احساس تنهایی، خوش‌بینی و سبک دلبستگی نشان می‌دهد.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی مربوط به خوش‌بینی و احساس تنهایی کودکان دارای سبک دلبستگی ایمن و نایمن

شاخص متغیر	دلبستگی	تعداد	انحراف استاندارد	میانگین
احساس تنهایی	ایمن	۱۱۹	۱۵/۱۹۴	۵۰/۵۹
	نایمن	۸۱	۱۳/۳۳۹	۶۳/۵۳
خوش‌بینی	ایمن	۱۱۹	۱/۸۴۱	۶/۲۱
	نایمن	۸۱	۲/۲۶۶	۴/۸۰

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود میانگین احساس تنهایی (۶۰/۵۳) در دلبستگی نایمن بالاتر از میانگین احساس تنهایی (۵۰/۵۹) در دلبستگی ایمن می‌باشد و میانگین خوش‌بینی (۶/۲۱) در دلبستگی ایمن بالاتر از میانگین خوش‌بینی (۴/۸۰) در دلبستگی نایمن می‌باشد.

جدول ۲: تحلیل واریانس چند متغیره

اثر دلبستگی	ارزش	F	df	خطای درجه آزادی	سطح معناداری	اندازه اثر
ویلکر لامبادا	۰/۸۰۶	۲۳/۶۸۴	۲	۱۹۷	۰/۰۰۰۱	۰/۱۹۴

همانطور که در جدول ۲ نشان داده شده است بین خوش بینی و احساس تنهایی کودکان با سبک دلبستگی ایمن و نایمن ($F(194) = 0/194$) اندازه اثر، $P < 0/0001$ ، $P = 0/806$ و یلکز لامبادا، $F(2, 197) = 23/684$ تفاوت معنادار وجود دارد.

جدول ۳: نتایج آزمون ANOVA مربوط به خوش بینی، احساس تنهایی و سبک دلبستگی ایمن و نایمن

منابع تغییر	منبع تغییر وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجموع میانگین	F	سطح معناداری
دلبستگی	احساس تنهایی	۸۰۷۳/۲۲۴	۱	۸۰۷۳/۲۲۴	۳۸/۵۳۹	۰/۰۰۰۱
	خوش بینی	۹۵/۴۹۳	۱	۹۵/۴۹۳	۲۳/۳۲۶	۰/۰۰۰۱
خطا	احساس تنهایی	۲۰۹/۴۸۰	۱۹۸			
	خوش بینی	۴/۰۹۴	۱۹۸			

همچنین دو گروه از نظر احساس تنهایی ($F(1, 198) = 38/539$ و $P < 0/0001$) در آزمون تک متغیری تفاوت معنادار وجود دارد و احساس تنهایی در دانش آموزان با سبک دلبستگی نایمن بالاتر است. همین طور از نظر خوش بینی بین ($P < 0/0001$) و آزمون تک متغیری تفاوت معنادار وجود دارد و در دانش آموزان دارای سبک دلبستگی ایمن بیشتر است. ($F(1, 198) = 23/326$)

جدول ۴: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین احساس تنهایی و خوش بینی

متغیر	احساس تنهایی	خوش بینی
احساس تنهایی	۱	۰/۴۰۶
خوش بینی	۰/۴۰۶	۱

همانطوری که در جدول ۴ مشاهده می شود بین احساس تنهایی و خوشبینی همبستگی منفی و معکوس وجود دارد. ($r = /۴۰۶$ و $P < ۰/۰۰۰۱$).

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که بین خوشبینی و احساس تنهایی کودکان با سبک دلبستگی ایمن و نایمن تفاوت معنادار وجود دارد. این یافته‌ها با برخی از پژوهش‌های انجام شده قبلی سالیوان، ۱۹۵۳، وایس، ۱۹۷۳، کاسیدی و آشر، ۱۹۹۲؛ موستا کاس، ۱۹۹۰؛ ارتباط میان تجربه‌ی غیر رضایت‌مندانه‌ی دلبستگی در کودکی و احساس تنهایی در سنین بعد، با نظرات سانی چون، حجت ۱۹۹۸ و ۱۹۹۶، وپپلا و پرلمن، ۱۹۸۲ همخوانی دارد. حساسیت و پاسخدهی مادر یا کسانی که مراقبت اولیه از کودک را بر عهده دارند به حالت‌های هیجانی کودک، تعیین‌کننده اصلی یادگیری روش تنظیم عواطف و رابطه یادگیری است (بالبی، ۱۹۶۹؛ برترتون، ۱۹۸۵، تنانت، ۱۹۸۸). شواهد نشان می‌دهد که نوزادان پس از سه ماهگی به دریافت نشانه‌های بیرونی از جمله پاسخ‌های چهره‌ای و آوایی مراقبت، حساسیت و سوگیری پیدا می‌کند. این نشانه‌ها نقشی مهم در آموزش تنظیم در ماندگی‌های نوزاد بازی می‌کند (گرگلی و واتسون، ۱۹۹۷). کودکان با دلبستگی ایمن پاسخدهی بهینه و منسجم از مراقبت اولیه تجربه می‌کنند و می‌آموزند که ابراز متعادل هیجان‌ها پیامدهای مثبت دارد. بر این اساس، حساسیت و پاسخدهی مادرانه، که در عین حال از مقولات دلبستگی ایمن محسوب می‌شوند (بالبی، ۱۹۶۹، ۱۹۸۸؛ اینزورث و همکاران، ۱۹۷۸) از طریق تشکیل و استقرار سبک دلبستگی ایمن در کودک امکانات لازم را برای تنظیم عواطف در اختیار وی قرار می‌دهند.

سلیگمن (۱۹۹۸) بر این باور است که خوشبخت‌ترین انسان‌ها کسانی هستند که

کمتر وقتشان را در تنهایی میگذرانند و به دنبال برقراری و گسترش ارتباط هستند و به جای رقابت با دیگران باه خود به رقابت می‌پردازند. افراد خوش‌بین با کوچکترین چیزی شاد می‌شوند، آنها با یک گردش خانوادگی یا یک سفر کوتاه بر سر شوق می‌آیند، این افراد کسانی هستند که بیش از سایرین خوشبختی را لمس می‌کنند.

آنچه از مجموع پژوهش‌ها و مطالعات به عمل آمده و نیز نتایج این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت این است که پیرو مطالعات فراوانی که بالبی به دنبال آن محققان دیگر بر روی سبک دلبستگی، می‌توان بیان داشت که سبک دلبستگی و کیفیت آن یک عامل بسیار مهم در رشد کودک و در زندگی آینده‌ی او می‌باشد. الگوهای کارکرد درونی کودکان در شیوه‌ی رفتار فرد و در روابط نزدیک و صمیمی او موثر می‌باشند و کیفیت دوستی از قبیل صمیمیت، احساس امنیت و عدم تعارض با دلبستگی ایمن در ارتباط هستند. کیفیت سبک دلبستگی و به دنبال آن الگوهای کارکرد درونی، به یک بخش تثبیت شده و فراگیر در شخصیت کودک تبدیل می‌شوند. کودکی با سبک دلبستگی ایمن، سعی در تثبیت روابط با دیگران در رفتار حمایتی خواهد کرد و ولی کودک دیگر با سبک دلبستگی نایمن، اجتناب و اضطراب و اجزاء شیوه برخورد با دیگران، قرار می‌دهد. این کودک، بزرگسالی می‌شود که در روابط خود دست از بدگمانی بر نمی‌دارد و به دیگران آن قدر اعتماد نمی‌کند که بتواند روابط صمیمانه با آنها برقرار سازد. با توجه به اینکه سلامت روان در داشتن روابط گسترش یافته و موزون با افراد حاصل می‌شود به هر میزان فردی روابط صمیمانه و سالمی با دیگران داشته باشد به همان اندازه نیازهای عاطفی و ارتباطی او برآورده شده و از حمایت اجتماعی برخوردار می‌گردد. در نهایت می‌توان گفت، ماهیت و کیفیت رابطه والد و فرزند، در دوران کودکی، بر توانایی برقرار ساختن مناسبات دوستانه و صمیمانه با دیگران و ایجاد خوش‌بینی در او تاثیر می‌گذارد.

پیامدهای نتایج پژوهش حاضر را می‌توان در دو سطح نظری و عملی به شرح زیر مطرح کرد. در سطح نظری یافته‌های پژوهش حاضر تاییدی است مجدد بر مفروضه‌های دلبستگی در مورد نقش سبک‌های دلبستگی بر خوش‌بینی و احساس تنهایی و نقش متغیرهای رابطه‌ای و بین شخصی، که از پیوند کودک-مادر (مراقب) آغاز می‌شود و به سایر زمینه‌های روابط بین شخصی و اجتماعی گسترش می‌یابد و از جمله پیامدهای نظری یافته‌های پژوهش حاضر، فراهم سازی اندیشه‌ها و فرض‌های جدید در مورد تعیین کننده‌های خوش‌بینی اختلالات هیجانی و رفتاری می‌باشد. این تعیین کننده‌ها (سبک‌های دلبستگی) نه تنها باعث غنی سازی مدل‌های نظری در اختلالات هیجانی و رفتاری می‌شوند که به تقویت رابطه‌ی درسته‌ی سبک‌های دلبستگی و سبک‌های خوش‌بینی، منتهی می‌گردند. در سطح پیامدهای عملی، یافته‌های پژوهشی حاضر می‌توانند مبنای تجربی مناسبی برای تدوین برنامه‌های آموزش و بهداشتی در چارچوب روابط مادر-کودک، برنامه‌های مداخله و مدیریت هیجان‌ها و برنامه‌های درمانی مبتنی بر اختلال‌های هیجانی و رفتاری در دانش آموزان شده و کمک به بهبود امر تحصیل فرزندان این آب و خاک نماید.

محدودیت‌های پژوهش

۱. همانند سایر پژوهش‌های علی مقایسه‌ای، استنباط علمی از متغیرهای مورد مطالعه امکان پذیر نبوده و بدین لحاظ به روشنی نمی‌توان مشخص کرد که آیا سبک دلبستگی، خوش‌بینی و احساس تنهایی رابطه علت و معمول دارند یا از عوامل دیگر تاثیر می‌پذیرند.
۲. نمونه پژوهش منحصر به دانش آموزان ۹-۱۲ ساله شهر کرج می‌باشند لذا در مورد تعمیم یافته‌های این پژوهش به سایر کودکان باید محتاط بود.

تقدیر و تشکر: از کلیه دانش آموزانی که در این پژوهش شرکت کرده‌اند همچنین از مدیران نواحی آموزش و پرورش و آموزگاران مربوط که در این طرح پژوهشی ما را یاری نموده‌اند نهایت تشکر و قدردانی می‌شود.

Archive of SID

منابع

۱. دلاور. ع. (۱۳۸۸). مبانی نظریه و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران. انتشارات رشد.
۲. نوری، ن. ا. (۱۳۸۵) نقش خوشبینی در کاهش اضطراب، مجله راه تربیت، شماره ۳، مرکز جهانی، معاونت فرهنگی.
- 3- Asher, S. R. (1985). Childrens loneliness: A comparison of Rejected and neglected peer status, *journal of consulting and clinical psychology*, 35 (4), 500-505.
- 4- Bartholomew, K. , & horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four- category mode. *Journal of personality and social psychology*, 61, 226-244.
- 5- Belsky, J. , & Cassidy, J. (1994) Attachment: Theory and evidence. In M. Rutter, D. Hag, & S. K. Baron- cohen (Eds.) *Developmental Orinciples and clinical issues in psychology and psychiatry*. Oaford: Black well, science publishers.
- 6- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. I. Attachment*. New York: Basis books.
- 7- Bowlby, J. (1988). *A. secure Base: clinical Applications of Attachment Theory*. New York. Basic books.
- 8- Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. In i. retherton & E. waters (Eds.), *growing points of attachment theory and research*, *monographs of the society for research in child Development*, 50, 3-35.

19- Rothbard, J. C. , & shaver, P. R. (1994). Continuity of attachment across the life span. In M. B. sperling, & W. H. Berman (Eds.), Attachment in adults: Clinical and Developmental Perspective. New York, london: the Guilford Press.

20- Shaver, P. B freeman, J. (1976). Your pursuit of happiness. Psychology today, 10 (3), 26-32.

21- Sullivan. H. S. (1953). The inter personal theory psychiatry, new York: Norton.

22- Tennant, C. (1988). Parental loss in childhood: Its effect in adult life. Archives of General Psychiatry, 45, 1045-1050.

23- Waters, E. Merrick, S. , Treboux, D. , Crowell, J. , & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: a twenty- year longitudinal study. Child Development, 3, 684-689.

24- Weiss, R. S. (1973). Loneliness: the experience of Emotional and social isolation. Cambrige, MA: mit press.

Archive of SID